

Příprava vojsk k OPZHN

Článek vychází ze zkušeností výcviku vojsk spojeneckých armád v OPZHN a ze zkušeností přípravy chemických vojsk a obsahuje otázky

- přípravy generálů a důstojníků k OPZHN,
- výcviku vojsk k bojové činnosti při použití ZHN nepřitelem,
- zdokonalování techniky chemických vojsk,
- materiální výcvikové základy pro výcvik vojsk k OPZHN,
- použití útvarů a jednotek chemických vojsk.

Příprava generálů a důstojníků k OPZHN

je důležitým prvkem jejich operačně taktické přípravy. Je součástí velitelských zaměstnání a metodických shromáždění, štábních nácviků, velitelsko-štábních cvičení a válečných her, taktických (taktických odborných) cvičení s vojsky a rovněž náplně samostatného studia.

Taktická a taktická odborná cvičení, na kterých se v plné míře procvičuje činnost vojsk při použití ZHN, jsou jednou ze základních metod přípravy velitelů všech stupňů.

Jako konkrétní příklad přípravy důstojníků ČSLA k OPZHN můžeme uvést ukázkové zaměstnání činnosti motostřeleckého praporu na místě speciální očišty (MSO), které se konalo v průběhu jednoho plukovního taktického cvičení s bojovou střelbou. Cílem tohoto zaměstnání bylo seznámit velitele svazků a útvarů s novými možnostmi motostřelecké (tankové) divize při speciální očiště vojsk a ukázat jim způsob činnosti motostřeleckého praporu na MSO.

Obsahem části zaměstnání byla organizace součinnosti mezi velitelem roty chemické ochrany a velitelem motostřeleckého praporu. Velitel praporu informoval velitele roty chemické ochrany o stavu praporu: o počtech zamořených osob a techniky, o způsobu zamoření, o prostoru rozmístění praporu. Velitel roty chemické

ochrany oznámil nezbytné údaje o MSO a ukázal v terénu: výchozí prostor, kontrolní a třídící stanoviště, cesty příjezdu a výjezdu, rozmístění jednotlivých ploch. Seznámil velitele praporu se systémem pořádkové služby. Společně řešili i potřebu osob, vyčleněných z motostřeleckého praporu k provedení speciální očišty výzbroje a techniky, k organizaci spojení a bojového zabezpečení během prací na jednotlivých plochách, stanovili smluvené signály a způsob velení jednotkám v průběhu jejich očišty.

Cílem další části zaměstnání bylo ukázat způsob provedení speciální očišty bojové techniky a osob. Pozornost byla věnována zejména tomu, kolik času je třeba na očištu tanku, obrněného transportéru a automobilu s použitím odmořovacích aut nebo jednotlivých souprav pro očištu bojové techniky. Velitel praporu v průběhu prací velí jednotkám z velitelského stanoviště MSO. Náčelník štábu a jeho pomocník připravují jednotky v prostorech soustředění ke splnění následujících úkolů, zabezpečují příchod praporu k MSO a pořádkovou službu na osách přesunu.

Účastníci zaměstnání viděli, jak velitel rot a čet řídí práci svých jednotek na vyčleněných plochách a pracovištích speciální očišty.

Obsahem závěrečné části zaměstnání

byla činnost vojsk na MSO v boji proti diverzním skupinám při odrazení napadení nízkoletících letounů protivníka, při hašení požárů vzniklých po použití ohnometných a zápalných prostředků.

Procvičení tohoto úkolu přesvědčilo o nezbytnosti všestranné přípravy příslušníků chemického vojska k plnění nejrůznějších úkolů bojové situace.

Ukázka činnosti jednotek motostřeleckého praporu a roty chemické obrany na MSO divize, současně s podrobným objasněním způsobů speciální očištění, umožnila generálům a důstojníkům hlouběji si

osvojit možnosti jednotek chemické ochrany a lépe pochopit určení speciální techniky chemických vojsk. V průběhu ukázky řídící cvičení položil důraz především na ty otázky, které mají dobře znát velitelé praporů při organizaci OPZHN.

Zaměstnání přispělo k rychlému rozšíření dobrých zkušeností z výcviku vojsk do všech útvarů a svazků. To se potvrdilo na divizním cvičení, které se konalo brzy po ukázkovém zaměstnání. Jednotky chemického vojska v krátké době uskutecnily dezaktivaci bojové techniky a zdravotnickou očištění osob.

Výcvik vojsk k bojové činnosti s použitím ZHN

Bojová činnost s použitím ZHN ve značné míře se bude lišit od bojové činnosti s použitím konvenčních zbraní.

Proto na každém taktickém cvičení musí vojska procvičovat úkoly OPZHN. Bez plnění těchto úkolů nebudou taktická cvičení odrazem charakteru soudobého boje. Ovšem stěží docílíme toho, abychom připravili každé taktické cvičení se širokou imitací chemických zbraní a jiných prostředků. Proto velení Bulharské lidové armády ke zdokonalování přípravy vojsk k OPZHN plánuje každoročně v letním období jedno takticko-pořadové zaměstnání na armádním chemickém cvičišti s každou rotou (baterií).

Na tomto zaměstnání se procvičuje celý souhrn opatření OPZHN. To umožňuje stanovit stupeň připravenosti příslušníků roty (baterie) k bojové činnosti s použitím různých prostředků ničení.

V tomto článku se budeme zabývat jen problematikou ochrany před chemickými zbraněmi, která se na zaměstnání procvičuje. K vytvoření složité chemické situace zvolíme úsek terénu o rozměrech asi 100 x 150 m, který zamoříme cvičnými otravnými látkami. Zamořený úsek vytváříme vždycky na území armádního výcvikového cvičiště, abychom vyloučili případy možného zamoření obyvatelstva. Zaměstnání se koná v tomto pořadí.

Před zahájením zaměstnání velitel roty vyhlásuje vojskům smluvený signál o radioaktivním, chemickém a bakteriologickém zamoření a nařizuje pořadí činnosti po tomto signálu: určuje pozorovatele a vydává mu úkol, stanoví způsob využití ochranných vlastností terénu, provádí úplnost a stav prostředků ochrany, speciální očištění a přístrojů radiačního a chemického průzkumu, připravuje síly a prostředky k odstranění následků použití ZHN.

Úkol průzkumu zamořeného úseku terénu plní chemická průzkumná hlídka za-

bezpečná přístroji radiačního a chemického průzkumu, prostředky spojení a značkami k vytyčení zamořených úseků terénu. Velitel roty vydává hlídce nezbytné údaje o protivníku, určuje směr průzkumu, do jaké čáry nebo místa vést průzkum, způsob vytyčení hranice zamořeného úseku, místo shromáždění po skončení průzkumu.

Zjistí-li hlídka chemické zamoření, velitel roty nařizuje vyhlásit stanovený signál, provádí jeho proniknutí, nařizuje nezbytná opatření k ochraně a potom se rozhoduje k překonání zamořeného úseku. V závislosti na situaci a stanovených učebních cílech vojska překonávají zamořený úsek různými způsoby: motorizovaná pěchota na automobilech, obrněných transportérech nebo pěšky s použitím ochranných masek, ochranných pláštěnek, ochranných přezuvky a rukavic, tankové osádky v ochranných maskách se zakrytými průzory, přikrytými žaluziemi a vypnutými ventilátory bojového prostoru, řidiči ostatních automobilů v ochranných maskách se zavřenými okny automobilů.

Po překonání zamořeného úseku probíhá odmoření techniky a zdravotnická očištění osob. Zamořená výstroj a ochranné oděvy (ochranné pláštěnky, ochranné přezuvky a rukavice) se sbírají a dopravují k odmoření v jednotkách chemické ochrany, které tak získávají praxi v práci při odmořování zamořené výstroje. Zdravotnická očištění osob se uskutečňuje ve stálém zařízení na území cvičiště.

Taková zaměstnání umožňují příslušníkům motostřelecké roty (baterie) prakticky procvičit všechny problémy ochrany před chemickými zbraněmi, získat návyky v činnosti v terénu zamořeném otravnými látkami. Přináší bezpečí užitek velitelům rot, baterií a čet, kteří získávají zkušenosti velení podřízeným jednotkám při působení chemických zbraní.

Zdokonalování techniky chemických vojsk — jedna z důležitých podmínek jejich bojové pohotovosti

Všechny spojenecké armády usilují o zdokonalování dnešní techniky a o vývoj nových vzorů, které odpovídají neustále rostoucím požadavkům na chemickou výzbroj. Zastavme se u některých nově zavedených vzorů techniky chemického vojska armád zemí Varšavské smlouvy.

Pro speciální očistu výzbroje a bojové techniky v zimních podmínkách Maďarská lidová armáda zavedla nový vzor automobilu FMG-68 a Polská lidová armáda zdokonalený odmořovací automobil IRS-12. Tyto automobily zabezpečují zahřívání dezaktivčních odmořovacích roztoků a vody. Zahřívací zařízení těchto automobilů umožňuje vykonávat práce při odmořování techniky a při zdravotnické očištění osob v zimních podmínkách. Vznikem těchto automobilů odpadla řada obtížných prací k zahřívání roztoků v nevyhovujících nádobách a na primitivních ohništích.

Sovětská armáda zavedla do výzbroje chemického vojska tepelný automobil TMS-65, který zabezpečuje speciální očištění jak v zimních, tak i v letních podmínkách a zcela vylučuje využívání ruční práce při očištění zamořené techniky. Je to

zásadně nový automobil nejen co do své konstrukce a univerzálnosti, ale i co do principu odmořování — speciální očista se uskutečňuje s využitím vysokých teplot, aerosolových a plynových toků. V současné době je TMS-65 nejproduktivnějším automobilem speciální očištění. Má-li prapor chemické ochrany ve výbavě tyto automobily, jeho bojové možnosti se zvětšují přibližně 1,5—2krát.

V Národní lidové armádě NDR mají čtyři radiačního a chemického průzkumu ve výzbroji obrněné transportéry typu BRDM, přebudované podle německé technologie. Všechny obrněné transportéry mají automatická signalizační zařízení ke zjištění otravných látek. Do vojsk byly zavedeny nové přístroje radiačního průzkumu RR-66 a do výzbroje jednotek speciální očištění sprchovací zařízení DA-66, které má mnohem lepší technické charakteristiky, než dřívější.

Vybavení chemických vojsk novou technikou, přístroji a dokonalejšími prostředky ochrany zvyšuje bojové možnosti útvarů a jednotek, ulehčuje práci jednotek a vcelku zvyšuje úroveň bojové pohotovosti chemických vojsk.

Materiální výcviková základna

má velký vliv na kvalitu bojové přípravy vojsk a vytváří nezbytné podmínky jak pro úspěšné splnění úkolů k ochraně před ZHN, tak i pro zvýšení úrovně bojové přípravy chemických vojsk.

Velení v ČSLA v posledních letech stanovilo, jakou výcvikovou základnu je třeba mít pro pluk a co je třeba vybudovat pro divizi. Na základě toho útvary a svazky vybudovaly typová malá a střední cvičiště pro výcvik v poznávání vlastností ohňometných a zápalných prostředků a pro naučení zásad ochrany před jejich působením. Pluk buduje malé chemické výcvikové cvičiště. Svými rozměry a vybavením slouží ke studiu fyzikálně chemických vlastností otravných látek, jejich vnějších příznaků v terénu a na různých materiálech, k určení otravných látek s pomocí přístrojů chemického průzkumu, k přípravě odmořovacích roztoků a jejich využití ve vojskových odmořovacích soupravách, k odmoření osobních zbraní a výcvikových ploch, které byly zamořeny v době činnosti. Na cvičišti konají většínou zaměstnání z odborné přípravy čtyř radiačního a chemického průzkumu, které získávají prvopočáteční návyky při práci s výcvikovými otravnými látkami; při-

pravují chemické pozorovatele rot (baterií). Kromě toho se na něm organizují zaměstnání s důstojníky pluku.

Malé chemické výcvikové cvičiště má několik pracovních ploch: plochu pro práci s otravnými látkami, plochu vzorů různých povrchů cest, plochu pro práci s uzavřenými zářiči, plochu s nádobami se zamořenými hadry a tampóny, plochu pro sušení různého materiálu a pálení odpadků, plochu pro skladování výcvikového materiálu. Kromě toho je v něm cesta pro přesun osob k jednotlivým plochám, dvojité jáma pro odtok zamořené vody, signalizační stožár k varování o zákazu vstupu na cvičiště v době činnosti, dvojité drátěný zářas. Cvičiště má rozměry 38 x 17,5 m. Okolo něho se zřizuje bezpečnostní pásmo o poloměru 100 m a ochranné pásmo (území, kam nesmí lidé v době činnosti) o poloměru 200 m.

Každý svazek buduje střední chemické výcvikové cvičiště pro odbornou a taktickou odbornou přípravu jednotek chemické ochrany a pro výcvik jednotek všech druhů vojsk o zásadách použití otravných látek protivníka. Učí se znát chemickou municí protivníka a její označení, příznaky použití chemických zbraní, zjišťování

otravných látek podle vnějších příznaků v terénu a na různých objektech. Na cvičišti se konají zaměstnání s problematikou radiačního a chemického průzkumu a pozorování, speciální očištění výzbroje a techniky, odmořování terénu a okopů, použití prostředků kolektivní ochrany. Cvičiště má rozměr 120 x 120 m; poloměr bezpečnostního pásma 300 m, poloměr ochranného pásma 500 m.

Na cvičišti je nařízeno přísně dodržovat bezpečnostní opatření při práci s cvičným radioaktivním prachem; úplnost očištění se kontroluje na ploše dozimetrické kontroly. Každodenně po skončení zaměstnání se uskutečňuje odmoření a dezaktivace všech pracovních ploch. Zamořená voda a odmořovací roztoky se smývají s pracovních ploch do betonových studní. Všechny osoby, které pracují na cvičišti, podléhají úplné zdravotnické očiště ve stálém zdravotnickém zařízení.

Všechny práce spojené s vybudováním a zaměstnáním na malém a středním chemickém výcvikovém cvičišti, popisuje Řád o bezpečnosti a metodice výcviku na chemických cvičištech, který stanoví rovněž povinnosti funkcionářů v době činnosti na chemickém cvičišti, bezpečnostní opatření při použití cvičných otravných látek, metodiku technické kontroly ochranných masek.

Při činnosti na výcvikových cvičištech jednotky používají speciální výcvikovou pomůcku, která obsahuje cvičné otravné látky, rozdělené do třech souprav různého předurčení.

Souprava č. 1 se používá k výcviku jednotlivce. Voják se učí příznakům otravných látek na trávě, zemi, výzbroji, výstroji a potravinách a chemičtí průzkumníci odběru vzorků se zamořeného povrchu země a s povrchu bojové techniky a určení stupně jejich zamoření.

Pro výcvik družstva se používá souprava č. 2. Při použití otravných látek, které obsahuje tato souprava, vojáci se učí vedení chemického průzkumu terénu, určení otravných látek při kombinovaném zamoření výstroje bojové techniky a výzbroje, odmoření techniky a zdravotnické očištění osob při zamoření otravnými látkami.

Souprava č. 3 se používá při výcviku čet chemického vojska k určování otravných látek v průběhu vedení chemického

průzkumu, překonávání zamořených úseků terénu, při provádění úplné speciální očištění výzbroje a bojové techniky a rovněž při odmořování zákopů a spojovacích zákopů.

V průběhu výcviku na chemických cvičištech s použitím cvičných otravných látek vojáci získávají nezbytné návyky činnosti v polních podmínkách, učí se postupu plnění opatření, překonávají psychologickou bariéru bázně při práci s cvičnými otravnými látkami, získávají vysoké morální psychologické vlastnosti, nezbytné v soudobém boji s použitím jaderných a chemických zbraní.

Výcvikový prostor pro cvičení s ohňometnými a zápalnými prostředky a způsob ochrany před jejich působením bude každý pluk, obvykle o rozměru 70 x 100 m. Skládá se z jednotlivých speciálně připravených ploch. Na jedné plochách se ukazují fyzikální a bojové vlastnosti ohňometných a zápalných látek: složení, jejich přilnavost k objektům, rychlost hoření. Jiné plochy slouží pro praktickou činnost při hašení hořících materiálů, výstroje na vojákovi, hořící bojové techniky a rovněž pro výcvik činnosti při vzniku požárů v okopech, zákopech, úkrytech a při překonávání hořících staveb nebo jiných objektů.

Zaměstnání na takovém cvičišti přesvědčuje vojáky, že i před ohňometnými a zápalnými prostředky existují spolehlivé způsoby ochrany. Jestliže voják jedná chladnokrevně, mužně a rozhodně, je schopen např. včas vyjít z hořícího tanku nebo obrněného transportéru, zachránit bojovou techniku a pokračovat v plnění bojového úkolu.

Tyto způsoby výcviku ochrany před ohňometnými a zápalnými prostředky patří do přípravy jednotlivce. Dalším, vyšším stupněm výcviku je příprava vojáků k ochraně v sestavě družstva. Každý svazek vytváří cvičiště, na kterém je možné cvičit družstvo vedení bojové činnosti v podmínkách aktivního použití ohňometných a zápalných prostředků a procvičit způsoby ochrany před účinky ohně v průběhu boje.

Příprava vojsk na takové výcvikové základně v maximální míře přibližuje výcvik vojáků podmínkám bojové činnosti s použitím zbraní hromadného ničení i ohňometných a zápalných prostředků.

Použití útvarů a jednotek chemických vojsk

Situace, která může vzniknout v důsledku použití jaderných, chemických a bakteriologických zbraní nepřítele vyžaduje, aby vševojsková armáda měla ve

svém složení útvary a jednotky chemického vojska, schopné splnit úkoly různého druhu. Při rozptýlení vojsk a objektů týlu můžeme zjistit radiační a che-

mickou situaci v omezených lhůtách jen tehdy, má-li armáda jednotky vzdušného a pozemního radiačního průzkumu. V takovém případě je účelné používat vrtulníky pro průzkum prostorů napadení jadernými a chemickými zbraněmi a rovněž k zjištění zamoření na osách přesunu vojsk.

Jednotkám pozemního radiačního a chemického průzkumu je možné stanovit úkoly k vedení průzkumu na místech velení armády, v prostorech rozmístění a činnosti raketových vojsk, záloh a druhého sledu armády.

Předvídaní pravděpodobných pásem radioaktivního a chemického zamoření, shromažďování a hodnocení údajů radiačního, chemického a bakteriologického průzkumu, rozmnožování a výdej informací o situaci řeší štáby armád a divizí. Na armádě je proto účelné mít strojně početní stanici a na divizí strojně početní skupinu.

Vzhledem k možnosti velkého rozsahu

zamořených osob, výzbroje, bojové techniky, výstroje a terénu i k potřebě odstraňování následků radioaktivního, chemického a bakteriologického zamoření, vševojsková armáda má ve svém složení různé útvary a jednotky: chemické ochrany, odmoření terénu, odmoření výstroje a strůje.

Ze zkušeností cvičení vyplývá, že útvary chemické ochrany se používají v první řadě pro speciální očistu raketových svazků a útvarů vševojskových svazků druhého sledu; útvary k odmoření terénu — pro odmoření a dezinfekci úseků terénu na místech velení, v prostoru přeprav, nemocničních základů, na osách přesunu úderného uskupení, na osách přísunu a odsunu; útvary odmoření výstroje a strůje — k odmoření výstroje, která nemůže být odmořena v prostorech míst speciální očisty vojsk a rovněž pro odmořování zracené výstroje sebrané na bojišti a soustředěné v prostoru rozmístění armádní zásobovací základny.

Zásady přípravy vojsk k ochraně před zbraněmi hromadného ničení ovlivňují i jiné, vzhledem ke svému významu ne méně důležité faktory: obsah programu výcviku, metodické mistrovství důstojníků, polní výcvik vojsk, systematické odborné nácviky. Proto velitelé a náčelníci všech stupňů při řešení aktuálních úkolů zvyšování bojové schopnosti vojsk neustále hledají účinnější formy a metody výcviku a praktické způsoby ochrany před zbraněmi hromadného ničení.